

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus EU:n ja Mercosurin kumppanuussopimuksen ja EU:n ja Mercosurin väliaikaisen kauppasopimuksen kahdenvälisen suojalausekkeen täytäntöönpanosta maataloustuotteiden osalta

Eduskuntatunnus

U 15/2018 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio (jäljempänä komissio) antoi 8.10.2025 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston (jäljempänä parlamentti ja neuvosto) asetukseksi EU:n ja Mercosurin kumppanuussopimuksen ja EU:n ja Mercosurin väliaikaisen kauppasopimuksen kahdenvälisen suojalausekkeen (jäljempänä EU:n ja Mercosurin väliset sopimukset) täytäntöönpanosta maataloustuotteiden osalta (KOM(2025) 639 lopullinen).

Ehdotuksen tarkoituksena on sisällyttää EU:n lainsäädäntöön EU:n ja Mercosurin välisiin sopimuksiin sisältyvät suojatoimenpiteitä koskevat säännökset maataloustuotteiden osalta. Ehdotuksessa vahvistetaan menettelyt, joilla taataan maataloustuotteita koskevien kahdenvälisten suojatoimenpiteiden täytäntöönpano. Ehdotukseen sisältyy tiettyjä herkkiä maataloustuotteita koskevia erityissäännöksiä.

Antaessaan syyskuussa 2025 ehdotukset EU:n ja Mercosurin välisten sopimusten allekirjoittamiseksi (ST12413 2025 INIT ja ST12440 2025 INIT), komissio sitoutui poliittisella tasolla varmistamaan, että sopimukseen sisältyvä kahdenvälinen suojalauseke ottaisi huomioon maataloustuotteiden kauppaan liittyvät erityispiirteet ja että se toimeenpantaisi tehokkaasti. Tästä syystä komissio on nyt antanut ehdotuksen suojalausekkeen soveltamisesta jo ennen kuin sopimukset ovat allekirjoitettu. Asetusehdotus on poliittisesti keskeinen osa sopimusten allekirjoitusta koskevaa prosessia ja teknisesti riippuvainen sopimusten voimaantulosta, mistä syystä asetusehdotuksesta toimitetaan eduskunnalle EU- Mercosur -sopimusneuvotteluita täydentävä u-jatkokirje.

Ehdotusta käsitellään kiireellisenä neuvoston kauppapoliittisessa komiteassa, sillä se on vahvasti sidoksissa EU:n ja Mercosur välisten sopimusten allekirjoittamiseen, joiden osalta tavoitteena on allekirjoitus vuoden loppuun mennessä.

Suomen kanta

Suomen kanta EU:n ja Mercosurin väliseen sopimuskokonaisuuteen on määritelty U-jatkokirjeessä UJ15/2025.

Valtioneuvosto kannattaa EU:n ja Mercosurin välisen sopimuskokonaisuuden pikaista allekirjoittamista ja voimaansaattamista (UJ15/2025). Suojatoimia koskeva asetusehdotus on poliittisesti tärkeä osa sopimuksen allekirjoittamista koskevaa kokonaisuutta. Valtioneuvosto voi hyväksyä komission ehdotuksen osana kokonaispakettia.

Valtioneuvosto korostaa, että kyseessä on EU:n ja Mercosurin väliseen maatalouskauppaan liittyviä erityispiirteitä heijastava ehdotus, eikä siitä tulisi muodostua ennakkotapausta suojatoimien osalta tulevissa sopimuksissa. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että mahdollisia suojatoimia sovelletaan kriteereitä noudattaen ja tavalla, joka ei tarpeettomasti rajoita kauppaa ja vähennä sopimuksen voimaantulosta saavutettavia hyötyjä. Valtioneuvosto katsoo, että asetuksen soveltamiskate herkkien tuotteiden osalta tulisi lähtökohtaisesti pysyä nykyisellään ennakoitavuuden ja sopimuksen selkeän toimeenpanon turvaamiseksi.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komissio sitoutuu seuraamaan EU:n ja Mercosurin välisen sopimuksen vaikutuksia maataloussektoriin erityisesti herkiksi määriteltyjen tuotteiden osalta.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan komissio antoi syyskuussa ehdotukset neuvoston päätöksiksi EU:n ja Mercosurin välisen kumppanuussopimuksen ja EU:n ja Mercosurin välisen väliaikaisen kauppasopimuksen allekirjoittamiseksi. EU:n ja Mercosurin välisessä sopimuksessa myönnetään Mercosur-maista peräisin oleville tuotteille etuuskohtelu. Samalla sopimuksissa on huomioitu herkäät maataloustuotteet, ja niiden osalta tuontia vapautetaan rajallisesti tariffikiintiöiden kautta.

EU:n ja Mercosurin välisen sopimuksen kahdenvälisiä suojatoimenpiteitä koskevassa luvussa määrätään mahdollisuudesta suspendoida etuustullit tai ottaa uudelleen käyttöön suosituimmuustulli (Most-favoured Nation, MFN-tulli), jos kaupan vapauttamisen seurauksena tuonti kasvaa sellaisiin määriin ja sellaisissa olosuhteissa, että se aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa vakavaa haittaa EU:n tuottajille, jotka tuottavat samankaltaista tai suoraan kilpailevaa tuotetta. Jotta tällaisia toimenpiteitä voitaisiin käyttää, nämä säännökset on sisällytettävä EU:n lainsäädäntöön, ja niiden soveltamiseen liittyvät menettelylliset näkökohdat on määritettävä.

EU:n ja kolmansien maiden välisiin kauppasopimukseen sisältyy lähtökohtaisesti kahdenvälisiä suojatoimenpiteitä koskevat lausekkeet. Asetuksella (EU) 2019/287 pannaan täytäntöön tiettyihin EU:n ja kolmansien maiden (Singapore, Vietnam, Japani, Uusi-Seelanti, Kenia ja Chile) välisiin sopimukseen sisältyvät kahdenväliset suojatoimilausekkeet ja muut mekanismit.

Mercosur-kumppaneiden kanssa käytävään maataloustuotteiden kauppaan liittyy erityispiirteitä. Mercosur maat ovat globaalilla tasolla suuria ja kilpailukykyisiä maataloustuottajia. Antaessaan ehdotukset sopimusten allekirjoittamisesta ja tekemisestä komissio sitoutui poliittisesti varmistamaan, että Mercosurin osalta kahdenvälinen suojalauseke ottaisi huomioon maataloustuotteiden kauppaan liittyvät erityispiirteet ja että se toimeenpantaisi tehokkaasti. Tästä syystä komissio antoi erillisen Mercosuria koskevan asetusehdotuksen suojatoimenpiteiden toimeenpanemiseksi eikä sisällyttänyt sitä esimerkiksi edellä mainittuun asetukseen (EU) 2019/287.

Komissio sitoutui erillisellä säädöksellä varmistamaan erityisesti sen, että: 1) komissio seuraa markkinoita tiiviisti ja raportoi neuvostolle ja Euroopan parlamentille kaksi kertaa vuodessa, 2) komissio panee vireille ja saattaa päätökseen suojatoimenpiteitä koskevat tutkimukset lyhyemmässä

ajassa kuin mistä säädetään asetuksessa (EU) 2019/287, ja 3) komissio panee vireille suojoitoimenpiteitä koskevan tutkimuksen etukäteen määritellyn tuonnin kasvun ja/tai hintojen laskun perusteella, jos ei ilmene päinvastaista näyttöä.

Annettu asetusehdotus pohjautuu asetukseen (EU) 2019/287, mutta tarkentaa ja täydentää menettelyitä yllä mainittujen poliittisten sitoumusten osalta.

Alla on kuvattu asetusehdotuksen tarkempaa sisältöä, erityisesti siltä osin kun se poikkeaa asetuksesta (EU) 2019/287 tai siinä muutoin määrätään Mercosur -sopimukseen liittyvistä erityispiirteistä.

Asetusehdotuksessa säädetään suojoitoimenpiteiden käyttöön otosta. Suojoitoimenpide voidaan ottaa käyttöön siinä tapauksessa, että kyseistä tuotetta tuodaan unioniin sellaisina lisääntyneinä määrinä joko absoluuttisesti mitattuna tai suhteessa unionin tuotantoon ja sellaisissa olosuhteissa, että tämä tuonti aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa samankaltaisten tai suoraan kilpailevien tuotteiden unionin tuottajille vakavaa haittaa.

Asetusehdotus koskee maataloustuotteita, jotka ovat lueteltuja WTO:n maataloussopimuksen liitteessä I. Herkät maataloustuotteet ovat listattu erikseen asetusehdotuksen liitteessä. Suojoitoimenpiteet voidaan toteuttaa jossakin sopimuksessa tarkoitetuissa muodoissa. Tämä tarkoittaa sitä, että voidaan keskeyttää etuustullit tai ottaa käyttöön uudestaan MFN-tulli tai sopimuksen liitteessä määritelty tullin perustaso.

Asetusehdotuksessa lisäksi säädetään, että komissio seuraa säännöllisesti herkkien tuotteiden markkinoita yhteistyössä jäsenvaltioiden ja tuotannonalan sidosryhmien kanssa tuonnin suuntausten ja niiden vaikutusten arvioimiseksi. Komission on annettava seuranta koskeva raportti Euroopan parlamentille ja neuvostolle kuuden kuukauden välein. Seurantakertomusten on katettava unionin markkinat ja tarvittaessa myös yhden tai useamman jäsenvaltion tilanne.

Suojoitoimitutkinta avataan jäsenvaltioiden tai unionin tuotannonalan edustajien pyynnöstä, jos on näyttöä vakavasta haitasta tai vakavan haitan uhasta. Asetusehdotuksessa säädetään tiedoista, jonka hakemukseen on sisällytettävä.

Herkkien tuotteiden osalta asetusehdotuksessa säädetään tutkintojen nopeutetusta vireillepanosta. Komission on viipymättä avattava herkkiä tuotteita koskevan tutkimuksen, jos on riittävästi alustavaa näyttöä vahingosta tai vahingon uhasta. Tämän osalta on asetettu peruskriteeriksi 10 prosentin vuositaso kasvu tuontivolyyymeissa, jos samaan aikaan keskimääräinen tuontihinta on vähintään 10 prosenttia alhaisempi kuin samankaltaisten tai suoraan kilpailevien tuotteiden keskimääräinen kotimarkkinahinta samalla ajanjaksolla.

Tutkimusten suorittamisen osalta säädetään, että herkkien tuotteiden tutkimuksissa komission on saatettava tutkinta päätökseen mahdollisimman pian, tavoitteena tehdä lopullinen päätös neljän kuukauden kuluessa tutkimuksen avaamisesta.

Myös väliaikaisten toimien osalta säädetään herkkien tuotteiden kohdalla nopeutetusta menettelystä. Väliaikaiset toimet on asetettava 21 päivää tutkimuksen avaamisesta.

EU:n ja Mercosurin välisissä sopimuksissa on sovittu erityisasemasta Paraguayille suojoitoimien osalta. Tämä huomioidaan/näkyä asetusehdotuksessa. Tilanteessa, jossa suojoitoimet asetetaan koskemaan koko Mercosur -aluetta, Paraguay jätetään toimien ulkopuolelle, ellei tutkinta osoita, että vahingon aiheuttaja on nimenomaan tuonti Paraguayasta.

Suojoitoimia voidaan asettaa ja ne voivat olla voimassa vain sopimusten siirtymäajan ajan (12 vuotta sopimuksen voimaan tulosta tai 18 vuotta niiden tuotteiden osalta, joiden tullien alennukset toteutetaan 10 vuodessa tai pidemmän ajan kuluessa). Yksittäisten suojoitoimien osalta suojoitoimenpide on voimassa ainoastaan niin kauan, kuin on tarpeen unionin tuotannonalaan kohdistuvan vakavan haitan

estämiseksi tai poistamiseksi ja sopeutumisen helpottamiseksi. Voimassaoloaika on enintään kaksi vuotta. Suojatoimea voidaan kuitenkin pidentää kahdella vuodella.

Asetusehdotuksessa myös säädetään luottamuksellisuutta koskevista toimenpiteistä, joilla suojataan asetuksen mukaisten menettelyjen aikana saadut arkaluonteiset tiedot, ja täsmennetään luottamuksellisuuspyynnön esittämistä koskevat edellytykset.

Asetusehdotuksessa komissiolle siirretään valta antaa delegoituja säädöksiä, jolla voidaan muuttaa herkkiä tuotteita koskevaa liitettä ja sitä myötä saattaa lisää tuotteita nopeutettujen menettelyiden piiriin.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 207 artikla.

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi on oikeudellinen väline, jolla pannaan täytäntöön EU:n ja Mercosurin kumppanuussopimuksen ja EU:n ja Mercosurin väliaikaisen kauppasopimuksen suojalausekkeet.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentissa vastuuvaliokuntana toimii kansainvälisen kaupan valiokunta (INTA).

Kansallinen valmistelu

Ulkoministeriö on valmistellut asiaa yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

U-jatkokirjettä on käsitelty kauppapolitiittisen jaoston kirjallisessa menettelyssä 31.10-3.11.2025.

Eduskuntakäsittely

Eduskunnalle on toimitettu E-kirje Mercosur-maiden ja EU:n välisen assosiaatiosopimuksen neuvottelumandaatista toukokuussa 1999 (E 17/1999 vp) sekä E-jatkokirje neuvottelutilanteesta syyskuussa 2014 (EJ 30/2014 vp) ja E-kirje helmikuussa 2018 (E 124/2017 vp). Lisäksi eduskunnalle on tiedotettu sopimusneuvotteluista toukokuussa 2001 (HELD1373-3); helmikuussa 2002 (HELD2684-15), kesäkuussa 2003 (HEL0383-39) ja lokakuussa 2004 (HEL0790-53). Eduskuntaa on tiedotettu myös ulkoasiainneuvoston (UAN) kokousten yhteydessä silloin kun Mercosur-neuvottelut ovat olleet UAN:in asiailistalla. Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta on antanut asiasta lausunnon UaVL4/1999 vp.

Eduskunnalle on toimitettu sopimuksen neuvottelemisesta U-kirjelmä U 15/2018 vp, jonka mukaan valtioneuvosto katsoo sopimuksen tukevan Suomen pyrkimyksiä kasvattaa kauppaa ja syventää yhteistyötä Mercosur-maiden kanssa ja kannattaa sopimuksen tekemistä. Suuri valiokunta hyväksyi eduskunnan kannan SuVEK 43/2018 vp: Valiokunta yhtyi erikoisvaliokuntien kannanottojen mukaisesti valtioneuvoston kantaan.

Eduskunnalle on toimitettu U-jatkokirje UJ 5/2021 vp huhtikuussa 2021 ja U-jatkokirje UJ 15/2025 vp kesäkuussa 2025. Suuri valiokunta hyväksyi eduskunnan kannan SuVEK 57/2025 vp: Valiokunta yhtyi erikoisvaliokunnan kannanoton mukaisesti valtioneuvoston kantaan.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Asetusehdotus kuuluu kauppapolitiikan alaan ja siten unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Valtioneuvoston arvion mukaan asetus ei sisällä Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvia kysymyksiä.

Taloudelliset vaikutukset

EU:n ja Mercosurin välisen sopimuksen taloudellisia vaikutuksia on kuvattu u-jatkokirjeessä UJ 15/2025.

Suojatoimien täytäntöönpanoa koskevalla asetusehdotuksella ei ole suoranaisia budjettivaikutuksia Suomeen. Asetusehdotuksella suojellaan maataloussektoria lisääntyneen tuonnin mahdollisilta haitta-vaikutuksilta, ja näin ollen sillä voidaan arvioida olevan myönteisiä vaikutuksia sektoriin.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

COM/2025/639 lopullinen

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=comnat%3ACOM_2025_0639_FIN

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

UM/Sara Ohls, sara.ohls@gov.fi, puh. 0295 350 355

UM/Kent Wilska, kent.wilska@gov.fi, puh. 0295 351 522

VAHVA-tunnus

EU/1052/2025

Liitteet

Viite